

РЕДАКТОРСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ ПРИ ПРОЄКТУВАННІ КОНЦЕПЦІЇ ПЛАКАТА

Романюк Н.В., доцент, кафедра видавничої справи та редагування, ЗНУ
Білецька К.Д., студент, кафедра видавничої справи та редагування, ЗНУ

Анотація. У роботі розглянуто особливості редакторської майстерності при проєктуванні концепції серії соціальних плаката. Здійснено аналіз дефініції термінів «плакат», «концепція видання». Виділено елементи концепції видання та алгоритм її розробки. Описано особливості вибору теми, формату, шрифтів, кольорів, верстки макету плакатів.

Ключові слова: РЕДАКТОРСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ, КОНЦЕПЦІЯ ВИДАННЯ, ПРОЄКТУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ, ПЛАКАТ.

Метою дослідження є створення концепції серії соціальних плакатів «Зелені тіні війни».

На сьогодні термін «плакат» не має загальноприйнятого визначення. За пунктом 4.1.4.3 ДСТУ 3017:2015, «образотворчий плакат – це аркушеве видання, що містить зображення (рисунок, фотографію, фотомонтаж або їх поєднання) з невеликим пояснювальним текстом чи без нього» [1, с. 4]. Зауважимо на тому, що тут є перелік зображального матеріалу й наголошено на тому, що текст не є обов'язковим елементом. Водночас у пункті 4.4.2.1 поняття «плакат» тлумачиться як «аркушеве видання, задруковане з одного чи обох боків аркуша та призначене для експонування» [8, с. 6]. Відмінність полягає в тому, що в основі першої дефініції – візуальна складова, а другої – технічні характеристики. Ознаками плаката є: великий формат, наявність зображення, короткий супровідний текст, а також публічне розміщення. Їх і повинен ураховувати редактор при проєктуванні концепції такого виду видавничої продукції.

Під концепцією видання розуміємо головний задум, ідею чи план нового; конструктивний принцип художньої, технічної та інших видів діяльності [2]. Алгоритм проєктування концепції окреслила В. Шевченко, яка виділяє три етапи роботи редактора над медійним продуктом: 1) формулювання ідейного задуму відповідно до поставлених завдань і соціальної значущості; 2) етап виконання та редагування – збір даних, вибір форм подачі; 3) композиційно-технічний етап – реалізація проєкту й підготовка оригінал-макета [3]. Саме цим алгоритмом і керуємося при проєктуванні концепції серії плакатів.

1. Формування ідейного задуму повідомлення-плаката полягає в окресленні теми та змісту. Темою обрано водні ресурси, ґрунти та повітря, які зазнали найбільшого впливу бойових дій. Перший плакат присвячений знищенню Каховської ГЕС, а саме втраті водної фауни, забрудненню води паливно-мастильними матеріалами, агрохімікатами та іншими небезпечними речовинами. Другий – руйнівному впливу війни на ґрунти: утворення кратерів після розірвання авіаційних ракет, зміна структури ґрунту через підтоплення, потрапляння вибухових речовин та інших токсинів у землю. Третій плакат – про забруднення повітря через руйнування промислових об'єктів, зокрема нафтопереробних, хімічних заводів тощо.

2. Створення графічної концепції. Обрано художньо-шрифтовий графічний стиль. Оскільки соціальні плакати розміщують у громадських місцях і вони мають привертати увагу, то для них обрано формат А2 (420×594 мм). Серед шрифтів перевагу віддано «Heading Now WO5 95 Medium It» та «Heading Now WO5 94» без засічок. Перший розміром 73 пт застосовано для заголовків. Товщина шрифту створює чіткий акцент, нахил додає динамічності та драматизму, що відповідає темі плакатів. А другий – для основного тексту розміром 16 пт. Він має чіткі й рівні форми, що забезпечують легкість сприйняття тексту навіть у невеликих розмірах (рис. 1).

Heading Now WO5 95
Medium It
Regular

73 пт

Heading Now WO5 94
Regular
Regular

16 пт

Рисунок 1 – Шрифти «Heading Now WO5 95 Medium It» та «Heading Now WO5 94»

Для проєктованих плакатів обрано чорний, червоний, блакитний та білий кольори. Чорний тут символізує руйнування, смерть і візуально підвищує тривожність зображень. Червоний асоціюється з кров'ю та агресією, також викликає відчуття небезпеки. У поєднанні з чорним підсилює емоційний вплив плакату, створюючи напружену атмосферу. Білий – це колір чистоти й надії на відновлення природи. У контрасті з чорним і червоним, білий набуває значення втраченої гармонії та балансу. Він використаний для виділення акцентів, текстових елементів на плакатах. Блакитний має подвійне значення: з одного боку, він асоціюється з життям (вода, небо), а з іншого – з холодністю та бездушністю зброї. Також викликає асоціації зі стихіями, додає композиції глибини, створюючи контраст із теплими кольорами.

Смислове наповнення серії міститься в назві «Зелені тіні війни», яка створює дисонанс у поєднанні з візуальною та тематичною складовими плакатів, адже зелений колір традиційно позначає життя, природу, тому не може бути пов'язаний з війною. Тіні – це символ смерті й руйнування, і в такому контексті зелений колір набуває нового значення саме в тексті, а не в колористиці оформлення, бо він тут відсутній. Наприклад, на першому плакаті зображена Каховська ГЕС та скелети риб. Вони і є носіями змісту, бо вказують на знищення водних організмів після підриву ГЕС. Червоний колір підсилює ефект трагічної загрози, драматизм ситуації на чорному фоні неба. Біла дамба з блакитною водою нагадують про те, що колись вони були невід'ємною частиною екосистеми. Поділ площі плаката на дві частини ніби показує життя «до» і «після», життя світле та темне через війну та її наслідки (рис. 2).

Основним елементом композиції другого плаката є пшениця і кулі, гільзи від снарядів. Це візуальне рішення демонструє непридатність ґрунту для вирощування рослин та зниження врожайності. І тут чорний фон передає трагічність воєнних дій. Червоний колір пшеничного поля та колосків не тільки символізує загибель врожаю, а й нагадує

про кровопролитні бої та людські втрати. Ключовим елементом композиції є гільзи та кулі блакитного кольору серед пшеничних колосків. Блакитний колір переважно асоціюється з миром і спокоєм, але в цьому контексті він вказує на холод війни, де між словом «ґрунт» і зображенням куль візуально стоїть одноколірний знак рівності – ґрунт не приносить нам очікуваного врожаю пшениці, бо він встелений залізниччям, яке несе смерть і знищення довілля (рис. 3).

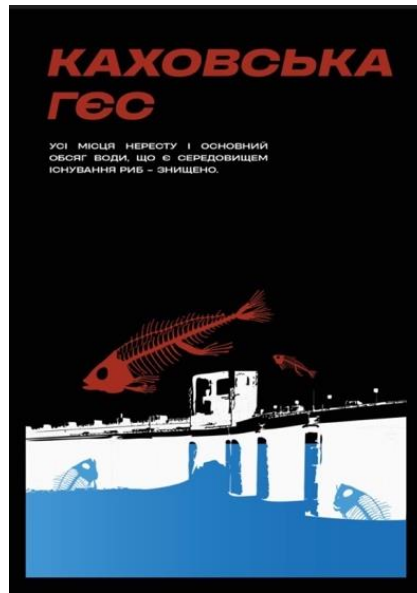

Рисунок 2 – Графічна концепція плаката про знищення Каховської ГЕС

Рисунок 3 – Графічна концепція плаката про отруєння ґрунту

На плакаті про забруднення повітря використано зображення птахів як метафору життя, свободи та гармонії з природою. Чорний колір символізує «мертву зону» – повітря, де немає життя, а блакитне небо – чистоту, природний ресурс. Червоний колір відіграє роль контуру, яким обмежене небо. Тут є життя і про це свідчать голуби, які літають у небі. Якщо ж вийти за межі блакитного простору, то тебе чекає небезпека і смерть, яке несе забруднене війною повітря (рис. 4).

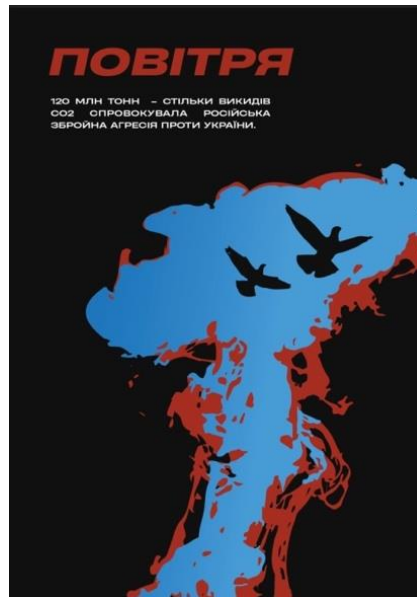

Рисунок 4 – Графічна концепція плаката про забруднення повітря через бойові дії

3. Реалізацію проєкту й підготовку оригінал-макета здійснено за допомогою графічних редакторів. Для роботи з растровими зображеннями обрано програму Adobe Photoshop, а для створення та обробки векторних елементів – програму Adobe Illustrator, яка забезпечує високу якість графіки незалежно від масштабу. Насамперед було створено робочий документ і вибрано відповідні налаштування. При форматі аркуша A2 (420 × 594 мм) для забезпечення високої якості друку було встановлено роздільну здатність 300 пікселів на дюйм (ppi), що є стандартом для поліграфічних матеріалів. Для точного відтворення кольорів у друці було обрано колірний режим CMYK (Cyan, Magenta, Yellow, Key/Black), який використовується у професійній поліграфії.

Далі проведено обробку відібраних фотоматеріалів. На першому етапі з фотографій вирізано необхідні елементи за допомогою програми Adobe Photoshop. Для простих зображень (скелет риби) з однотонним фоном застосовано інструмент «Magic Wand Tool» (Чарівна паличка), для складніших випадків, де наявні нерівномірні кольори та складні контури (ГЕС), використано інструмент «Polygonal Lasso Tool» (Прямолінійне ласо). Після виділення потрібних об'єктів їх було вирізано з основного зображення та збережено на білому фоні для подальшого розміщення в дизайні плакатів (рис. 5).

Далі у графічному редакторі Adobe Illustrator в уже створений документ вставлено обрізане зображення. Обробку ілюстрації здійснено інструментом «Image Trace» (Трасування), за допомогою якого растрове зображення перетворюється на векторне. Після трасування отримане векторне зображення розібрано на окремі елементи за допомогою інструменту «Expand» (Розгорнути). Це дозволяє отримати доступ до кожної окремої форми або кольорової складової. Далі уважно переглянуто структуру зображення, видалено зайві й небажані елементи, відредагувано кольори, контури векторних об'єктів для досягнення бажаного візуального ефекту.

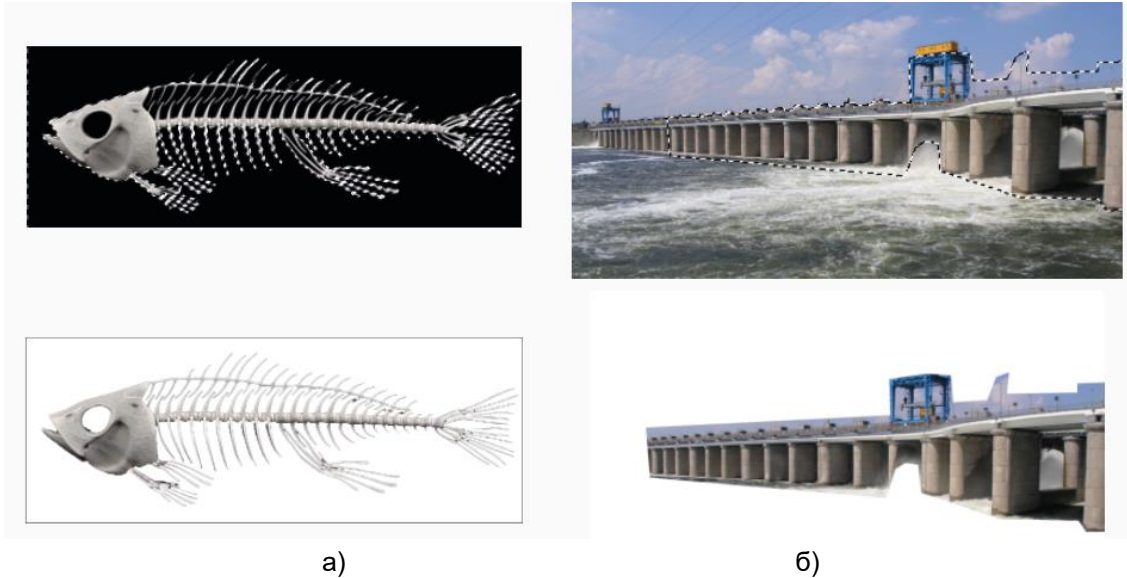

Рисунок 5 – Вирізування необхідних елементів у програмі Adobe Photoshop

За таким принципом підготовлено всі необхідні графічні елементи, які згодом використано в композиції плаката. Кожен елемент змінено відповідно до задуму: відредагована його форма та перспектива за допомогою інструментів групи «Трансформація». Також скориговано розмір, колір, застосовано градієнти. Зайві частини зображень видалено інструментом «Ластик».

Після підготовки всіх зображень та текстових блоків здійснено компонування фінального макета плакатів.

Отже, розробка концепції плаката передбачає низку послідовних етапів і дій, якими керується редактор. Водночас він повинен ураховувати правила гармонії, контрасту, акцентів і ієрархії елементів, які були закладені ще на стадії проектування графічної концепції, тобто ідеї. Правильний і відповідальний підхід до розробки макету гарантує підготовку і друк змістовно якісної, візуально привабливої видавничої продукції.

Література.

1. Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова». (2016). Видання. Основні види. Терміни та визначення понять. (ДСТУ 3017:2015). ДП «УкрНДНЦ».
2. Рижко, В.А. (2014). Концепція. У І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін., Енциклопедія Сучасної України. <https://esu.com.ua/article-3256>.
3. Шевченко, В. (2016). Формування концепції медійного продукту. Образ, (4), 6-14. <https://obraz.sumdu.edu.ua/index.php/journal/issue/view/25/24>.